

GISopen 2022

Székesfehérvár, 2022. augusztus 31. - szeptember 2.

7. szekció 2022.09.01. 16.20 -

Elnök: Szűcs László

5. előadás

**Kérdések Lázár deák XVI. századi
Magyarország térképének értékelésével
kapcsolatban: az a bizonyos 45 fok**

Arató Csongor DRV Zrt.

2022. szeptember 1.

Kérdések Lázár deák XVI. századi Magyarország térképének értékelésével kapcsolatban

Kérdések Lázár deák XVI. századi Magyarország
térképének értékelésével kapcsolatban

az a bizonyos 45 fok...

Tabula Hungariae (1528)

Geographia Perennis.
 Tunc per hanc partem...
 Tunc per hanc partem...
 Tunc per hanc partem...

De hanc parte Britanniae.
 Britannia...
 Britannia...
 Britannia...

Tabula Hungariae (1528)

- Amit mindenki tud
- Amit kevesen tudnak
- Amire senki nem gondol

Tabula Hungariae (1528)

- Amit mindenki tud – a térképmű
- Amit kevesen tudnak – vizsgálatok
- Amire senki nem gondol – kérdések

Tabula Hungariae

1528 ?

„Azon a bizonyos nyáron amikor a magyar parasztok és pásztorok lázongtak”

(Jacob Ziegler)

Tabula Hungariae (1514, 1528)

Tabula Hungariae (1514, 1528)

„Magyarország térképe négy lapon Lázár, a néhai Tamás esztergomi érsek titkára, hozzáértő férfiú által összeállítva...”

Tabula Hungariae (1514, 1528)

„Lázár deák” – secretarius Bakócz Tamás
esztergomi érsek környezetében

Tabula Hungariae (1514, 1528)

„Fejér megyében elismert” „hozzaértő férfiú”

Tinódy Lázár deák 1517-ben egy birtokvita rendezésében jár el (Plihál K., 2013.)

Tabula Hungariae (1514, 1528)

„a hun nemzetségbeli Lázár deák” (Lázius, 1556.)

Tabula Hungariae (1514, 1528)

1270 településnév és 170 földrajzi név

Vízrajz

Domborzat

Politikai határ

Tabula Hungariae (1514, 1528)

1270 településnév és 170 földrajzi név

Vízrajz

Domborzat

Politikai határ

Tabula Hungariae (1514, 1528)

Habent sua fata libelli...

Johannes Cuspinianus (frank diplomata, Buda - > Bécs)

I. Ferdinánd uralkodónak ajánlja

Georgius Tannstetter csillagász professzor, Bécs

Petrus Apianus, Ingolstatt, 1528.

Tabula Hungariae (1514, 1528)

Habent sua fata libelli...

- Brodarics István, Krakko (1528)
- Honterus János, Bazel (1532)
- Velence (1553)
- Wolfgang Lazius (Bécs, 1556)
- Taoburot, freskó-térkép (Vatikán, 1564)
- Zsámboky János, (Bécs, 1566)

Részlet Lazius térképéből

Tabula Hungariae (1514, 1528)

Habent sua fata libelli...

az 1528-as kiadásból egy példány létezik
gr. Apponyi Sándor

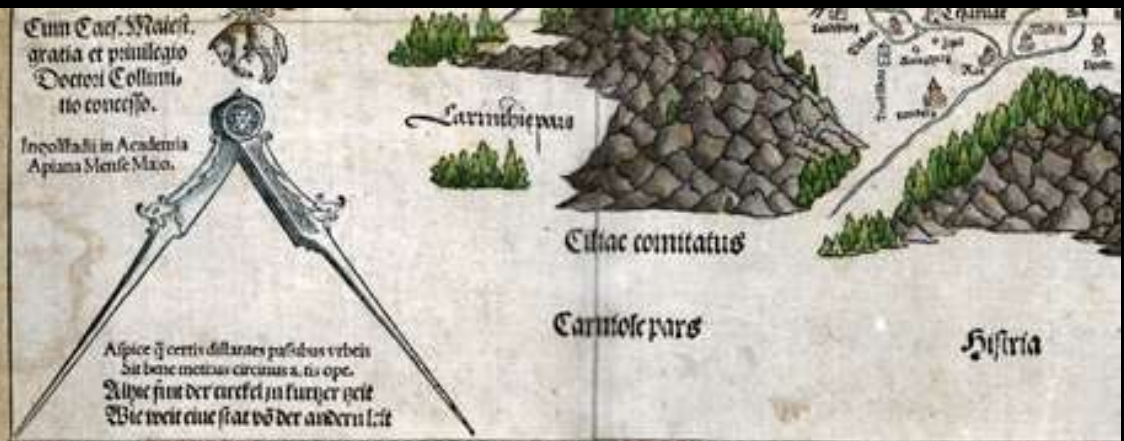
Tabula Hungariae (1514, 1528)

Vizsgálatok, az utókor értékelése

Tabula Hungariae (1514, 1528)

A térképezés módszere?

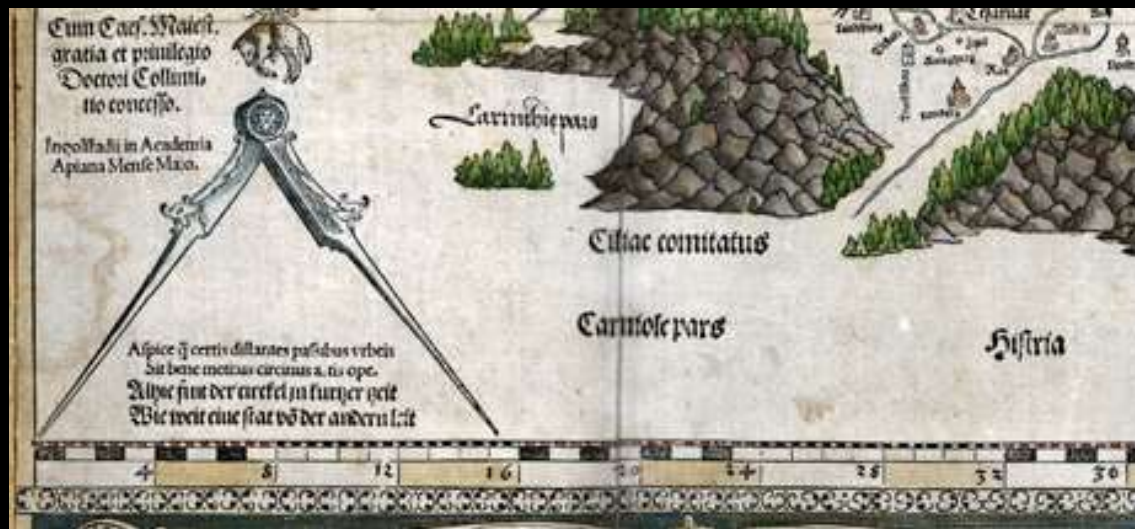
Cum Car. Marti.
gratia et privilegio
Doctorei Collum.
no concessio.
Incollati in Academia
Aptana Mense Maio.

Aspice ij certis distantes passibus verbeis
Sic bene metras circumsa. no opt.
Alise sunt der turetel in surger gelt
Wie weit eine stat od der andern l. it

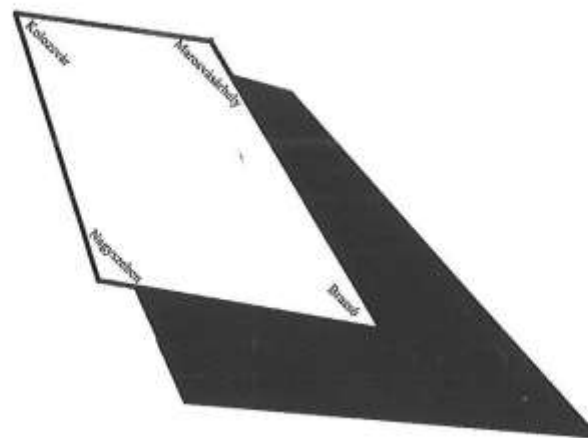
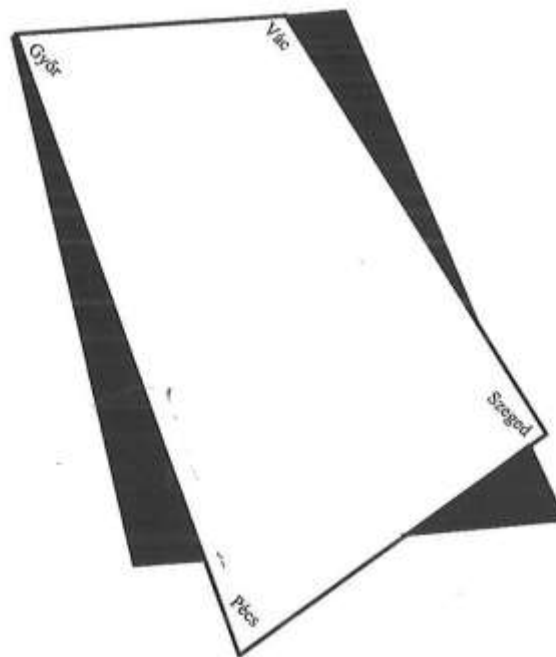
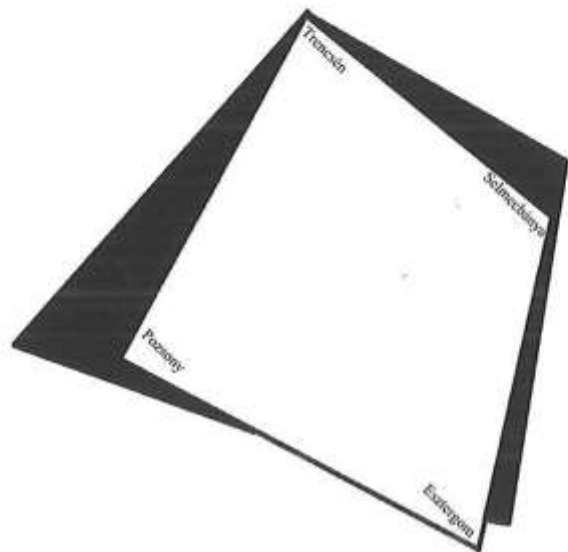
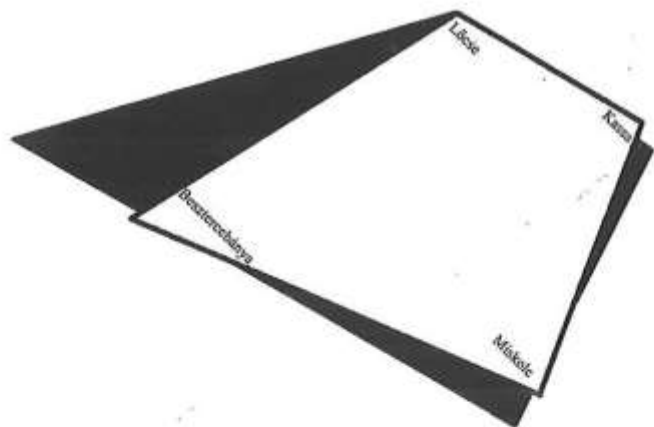

„...a skála mértani módon mutatja, hogy hány német mérföldre fekszik egyik város a másiktól”

$\frac{1}{4}$ hüvelyk = 1 német mérföld

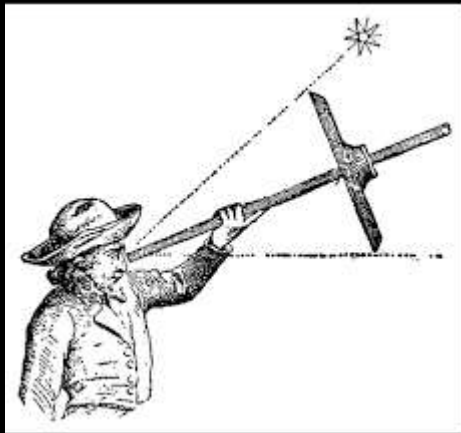
Vizsgálat, Plihál K. (2013)

Vizsgálat, Plihál K. (2013)

A térkép Észak-Déli irányban nyújtott:

csillagászati módszerek használata

Tabula Hungariae (1524, 1528)

A Balaton alaki eltérése

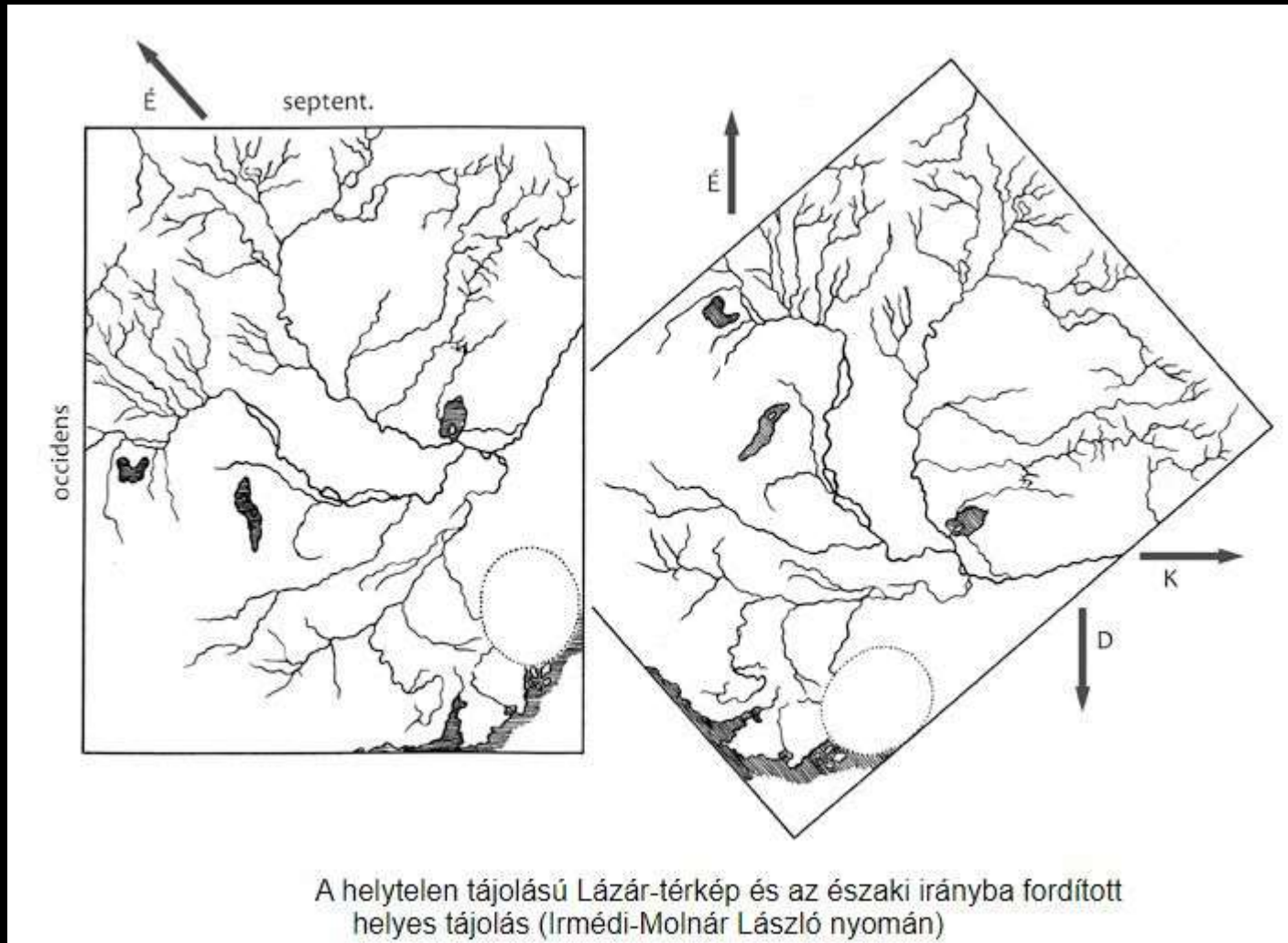

A Balaton rajza Lázár térképén, illetve a térképezés feltételezhető útvonala (szaggatott vonallal), összehasonlítva a korabeli vízfelszínnel (Bendefy után)

Tabula Hungariae (1524, 1528)

Az a bizonyos 45 fok...

Tabula Hungariae (1524, 1528)

OCCANUS

Darabius flu

Parmentis superterris
per hanc partem

Canan

Cinnamomum
Campus

Singaria

Xan

Campus
Suzera

Suzerana

Suzerana
Suzera

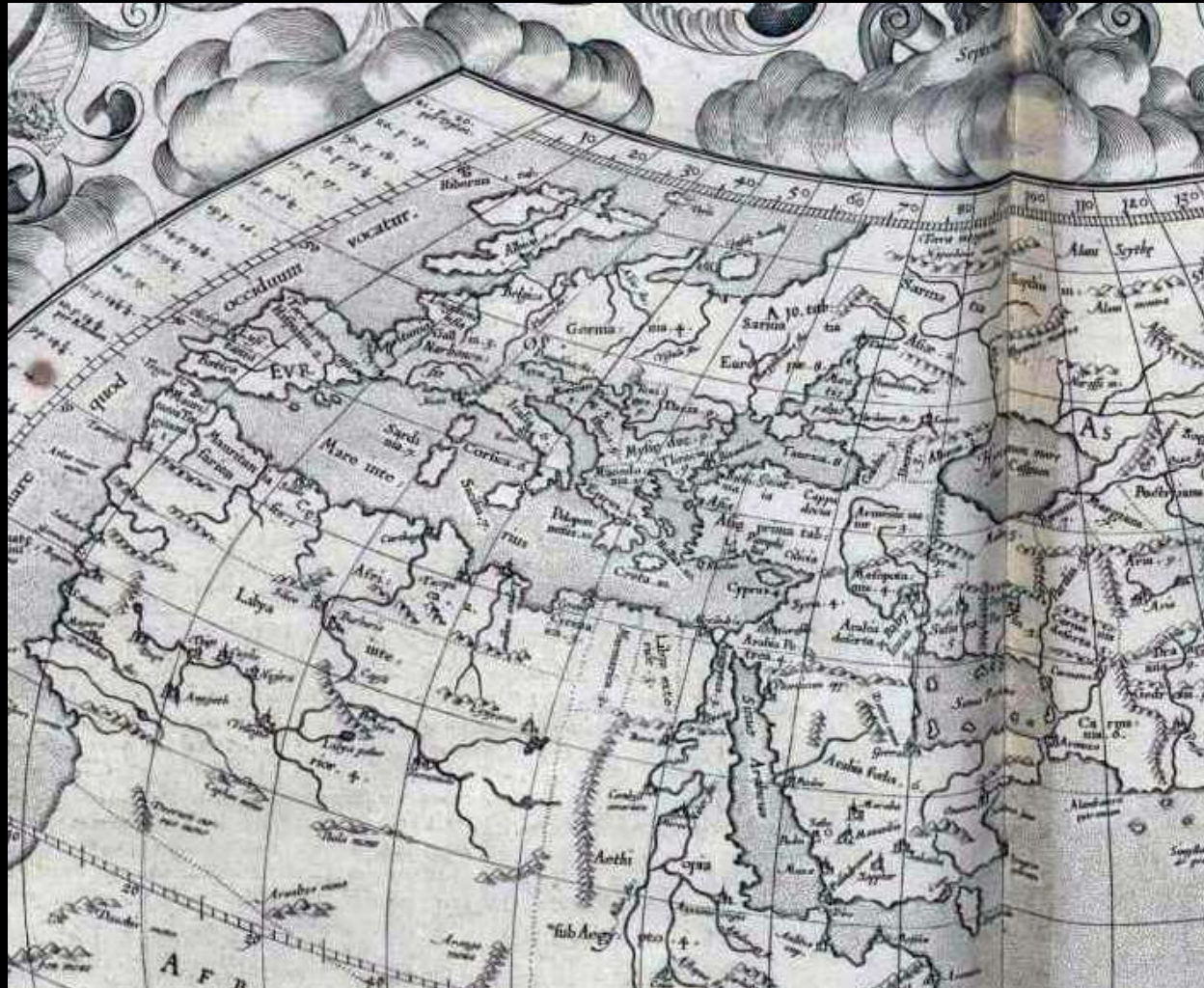
Melsana fluit

Crampianata

167

168

Ptolemaioszi térkép ?

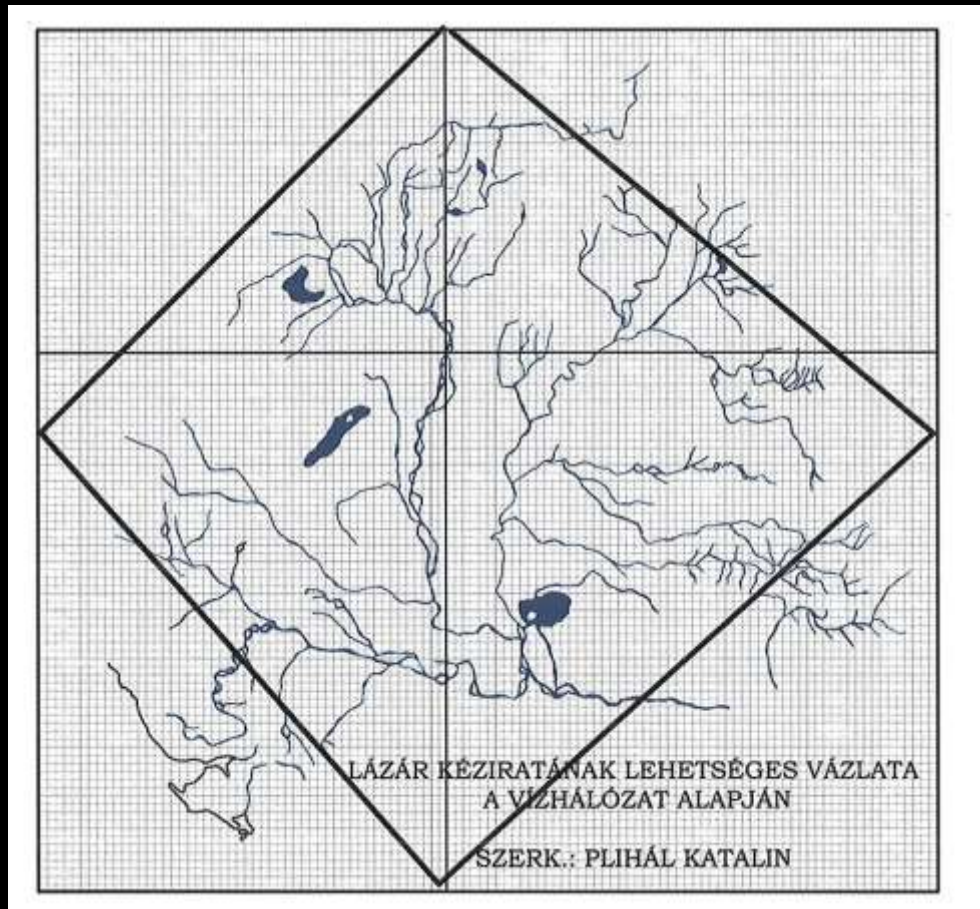
Az a bizonyos 45 fok...

Tannstetter – cím és címer a kereten belül

Apianus – álló formátum, nyomódúc méret

Az eredeti kézirat elveszett

Plihál K. (2013) [1]

Az a bizonyos 45 fok...

„Ha pedig ezt a térképet helyesen fekteted a négy égtáj felé...”

Tabula Hungariae (1514, 1528)

Hogyan értékeli az utókor?

Tabula Hungariae (1514, 1528)

Magyarország első nyomtatott
térképe

utána kétszáz évig... (1709)

Nem ismert abból a korból ilyen
módszerrel készült és ilyen nagy
területet ábrázoló térkép

Marcel de Serres, 1814

Albrecht Penck, 1907

Karel Kuchar, 1957

„A középkori Magyarországi
műveltségnek olyan messzeható
emléke, mint akár a legszebb
Corvináink”

Zolnay László

A világon az első:

Sztereotípiá - nyomdai eljárás

Petrus Apianus, 1528.

A világon az első: politikai térkép színkódos jelmagyarázattal

Tannstetter, 1528

„...elpusztította a török”

Danku Gy. – Oláh K., 2016. [5]

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

.....Certifies the inscription of

The Tabula Hungariae

The National Széchényi Library

(institution)

Budapest

(town)

Hungary

(country)

on

the Memory of the World Register

03 AUGU 2007

Date

Koichiro Matsuura
Director-General, UNESCO

Information on the website : <http://www.unesco.org/webworld> - Click on the logo "Memory of the world" down the screen.

UNESCO - The Memory of the World – 2007.

Tabula Hungariae (1514, 1528)

„A helytelen tájolású Lázár térkép”

Tabula Hungariae (1514, 1528)

Lázár deák térképe

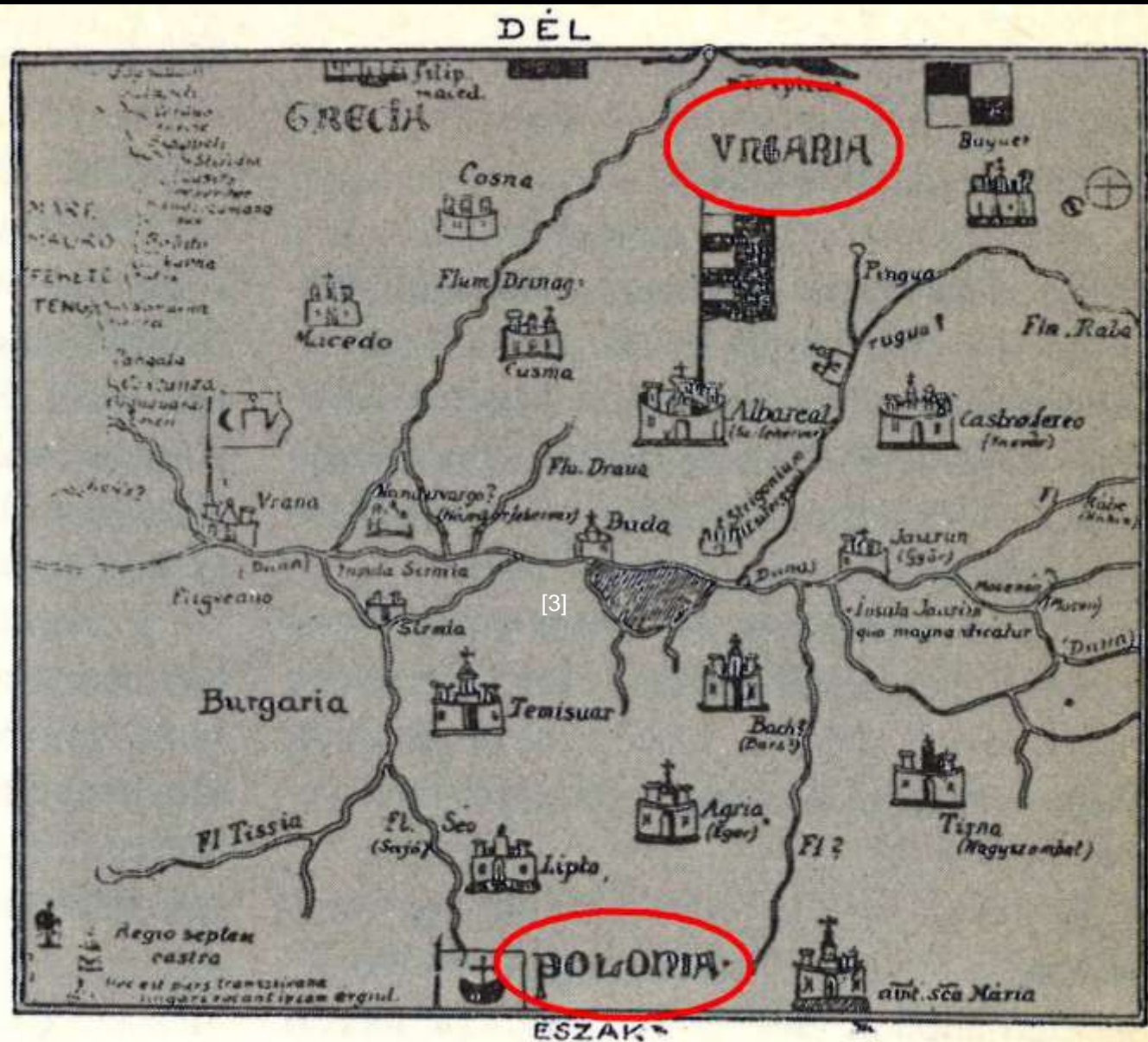
1528-ban a bajorországi Ingolstadtban négy fametszetes lapon megjelent Magyarország első térképe. A térképet egy bizonyos Lázár deák Bakócz Tamás egykori titkára készítette még a mohácsi csata előtt, kiadását a Habsburgok Magyarországon többször megfordult követői Johannes Cuspinianus és Georg Transtetter készítette elő. Az országot korábban is ábrázolták atlaszokon, térképészeti felmérésére azonban ekkor került sor először. A térkép méretaránya kb. 1:1 200 000, közel 1600 földrajzi nevet, ebből 1400 településnevet tartalmaz. A térképlapok tájolása hibás, ha azonban a lapokat a megfelelő észak–déli irányba elfordítjuk, meglepően jó rajzolatú térképet kapunk.

„Ha pedig ezt a térképet helyesen fekteted a négy égtáj felé...”

Tabula Hungariae (1514, 1528)

Kérdések

ANGELINO DULCERT TĒRKĒPE

A Gough térkép XIV. sz.

A. Al-Idriszi Ptolemaosz világtérképéből merített, aminek követésében Indiát és Kelet-Afrikát pontatlanul ábrázolta. Kína partvidékét azonban berajzolta. A térképen a déli irány található felül.

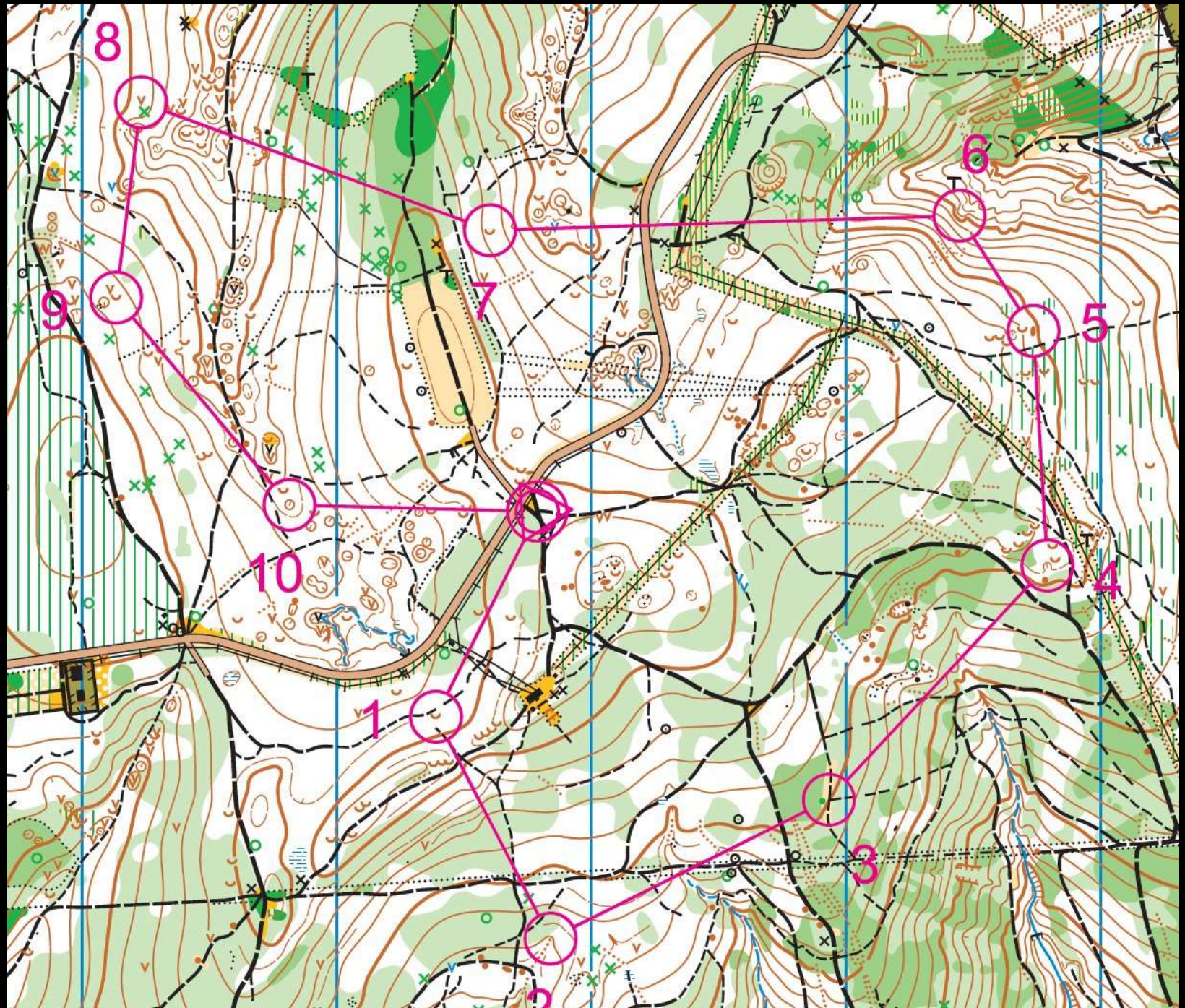
GAJA-VÖLGYI TÁJCENTRUM

A hivatalos erdészek, vadászok a törvény és kiadott utasítás alapján kötelesek szigorúan fel-lepni a rendelkezések megszegésével szemben!

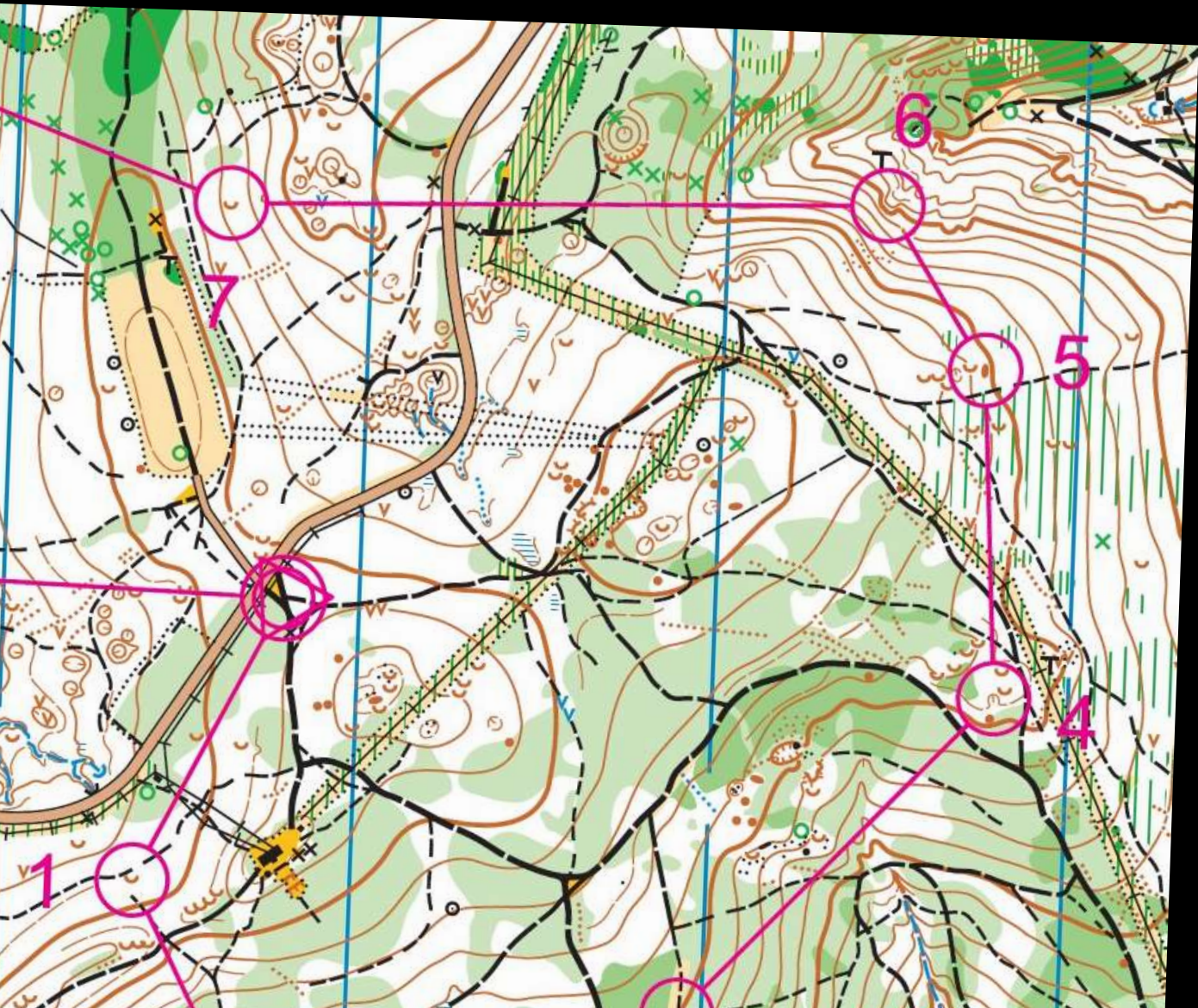
GAJA TÁJCENTRUM ÜZEMELTŐJE:
ZSERI KFT.
 NYUGALÁS-RENDAZVÁNYSZERVEZÉS
 NYILVÁNTARTÁS: 06 30 411 2311

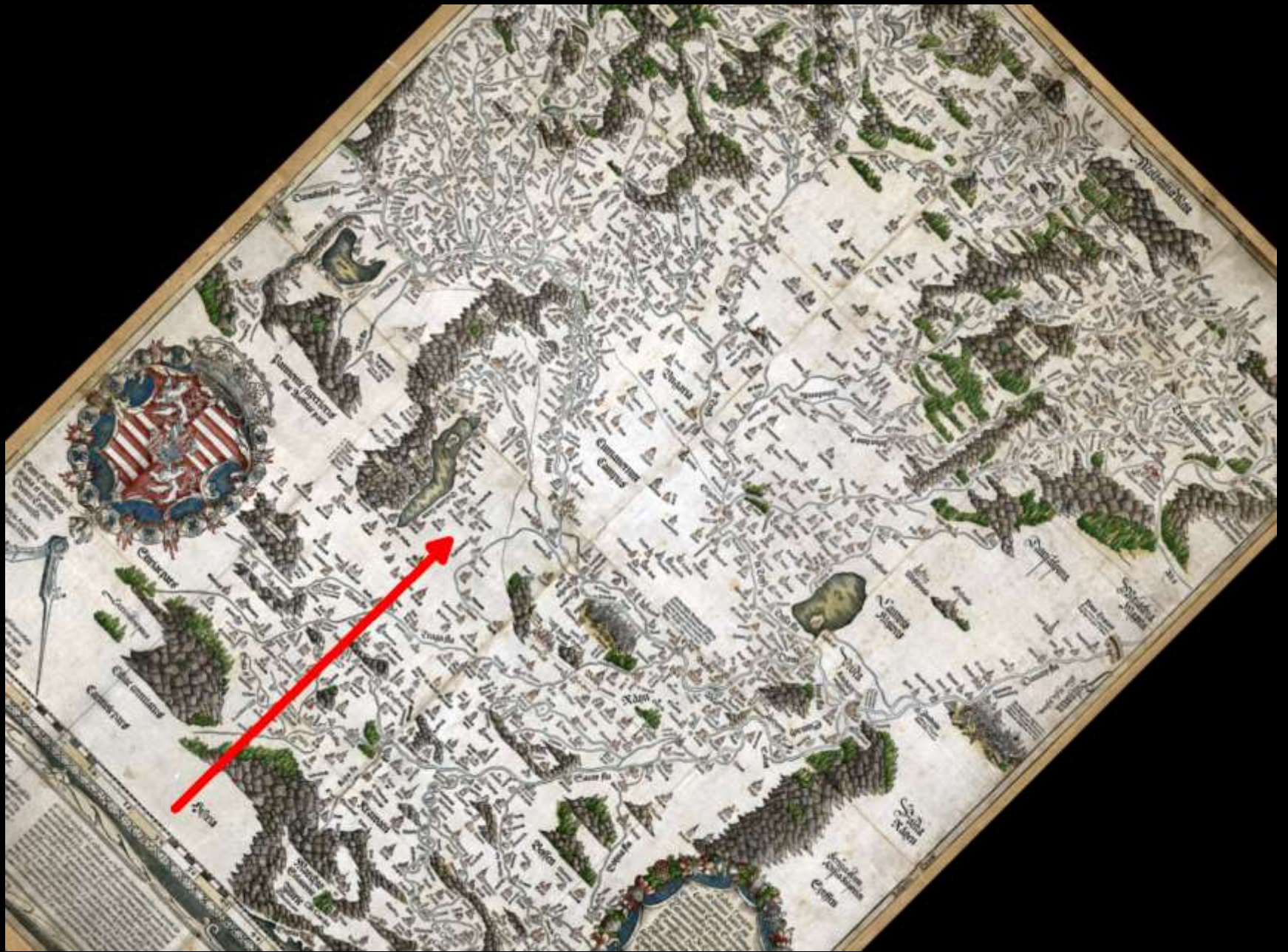
Tabula Hungariae (1514, 1528)

Kérdések

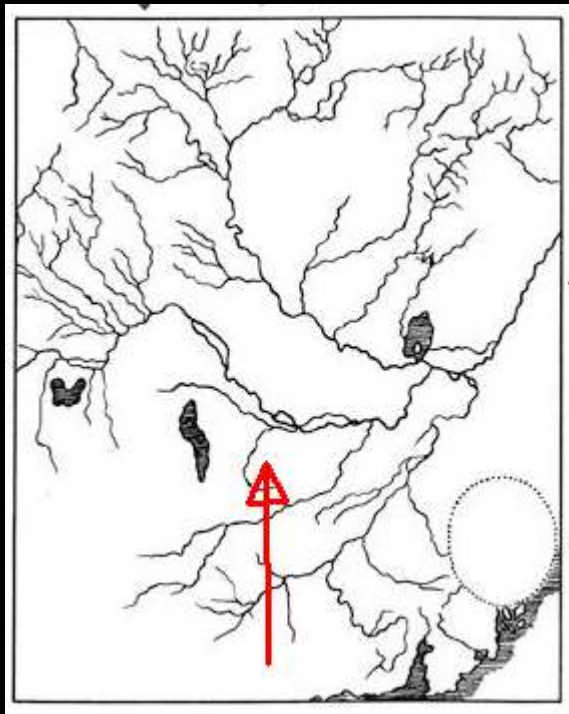

Geographia Perennis.
T...

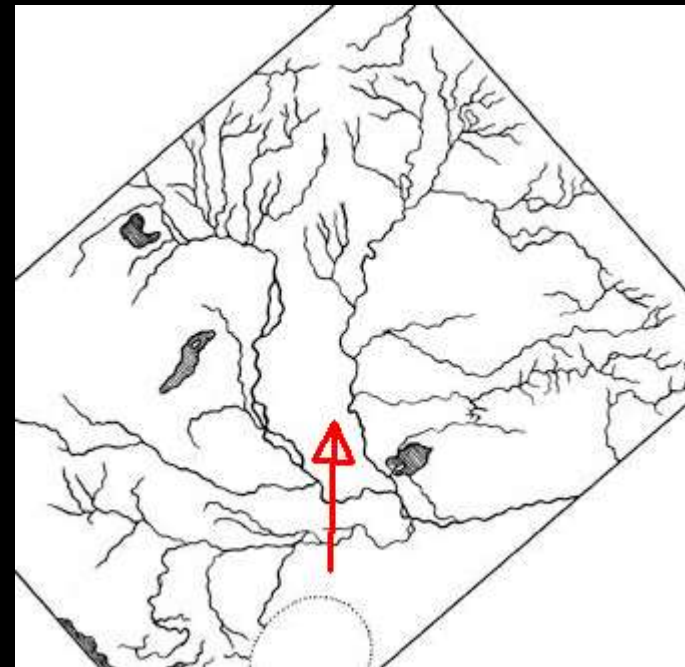
Sancti regni Norvegiæ
Historiographi Scriptura.

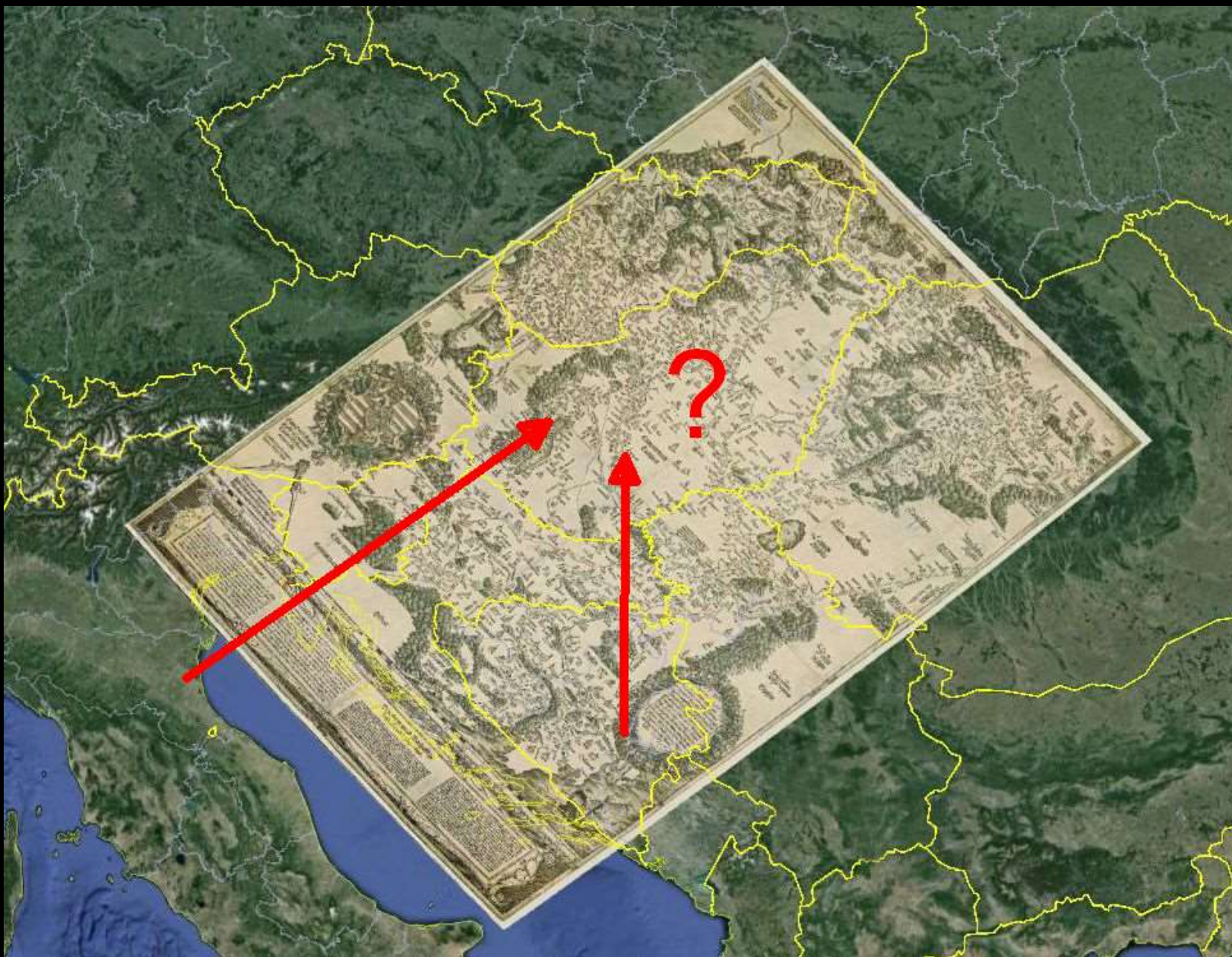

Tabula Hungariae (1514, 1528)

?

A beillesztett térkép forrása: Orsz. Széchényi Könyvtár (lazarterkep.oszk.hu)

Irodalomjegyzék

- [1] Plihál Katalin (2013): A Tabula Hungariae... Ingolstadt, 1528. Térkép és utóélete az eddigi és a jelenlegi kutatások tükrében. OSZK–Kossuth Kiadó, Budapest
- [2] Plihál Katalin (2020): Kard és térkép, Budapest 2020.
- [3] Gábor Imre – Dr Horváth Árpád (1979) Haditérképek históriája, Budapest 1979.
- [4] Csendes László, Térképhistória, Budapest 1980
- [5] Danku György, Oláh Krisztina - 2016. március 24.
<https://blog.oszk.hu/foldabrosz/lazar-terkep-ahogy-meg-nem-latta>
- [6] Klinghammer István, Gercsák Gábor (2014.) Tabulák a magyar Térképírás Történetéből / Magyar Tudomány, 2014.10.07.
- [7] Tringli István: Mohács Felé 1490-1526 / Kossuth Kiadó Budapest 2009.
- [8] Jeremy Black, Térképek világtörténete
- [9] <https://lazarterkep.oszk.hu/>
- [10] Papp-Váry Árpád: Térképtudomány, Budapest
- [11] <https://szechenyiterkepek.oszk.hu/hu/c-ptolemaiosz-geographia-1605>
C. Ptolemaiosz: Geographia (1605) | Széchényi térképek (oszk.hu)
- [12] Tabula Hungariae
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/magyarorszag-foldje-1D58/magyarorszag-terkepi-abrazolasa-1E23/a-magyar-terkepeszet-kezdetei-torok-zsolt-1E25/a-lazar-es-a-honterus-terkep-1E35/>
A Lázár- és a Honterus-térkép | Pannon Enciklopédia | Kézikönyvtár (arcanum.com)

Köszönöm a figyelmet!

*Arató Csongor DRV
Zrt.*

2022. Szeptember 1.